

دانستنی های آموزگار

آنچه در این بخش ارائه می‌شود، به منظور افزایش دانش و توانایی معلم محترم در آموزش قرآن است. بیان این مطالب برای دانش‌آموزان ضرورت ندارد و نباید تصور شود که حتماً باید به نوعی این مطالب را برای آن‌ها بیان کرد. بدیهی است آشنایی با این موضوعات، علاوه بر ارتقای علمی معلمان، بر توفیق ایشان در آموزش قرآن می‌افزاید و می‌تواند در پاسخ دادن به برخی از پرسش‌های احتمالی دانش‌آموزان نیز مورد استفاده قرار گیرد. اینک درباره‌ی موضوعات مربوط به درس اول مطالبی چند ارائه می‌شود.

رسم المصحف و رسم الاملاء چیست؟

همان‌طور که ملاحظه کرده‌اید در قرآن کامل، شیوه‌ی نوشتن برخی از کلمات با شکل آن‌ها در کتاب آموزش قرآن، تفاوت‌هایی دارد. به توضیحات مختصری در این باره توجه کنید.

مسلمانان از صدر اسلام، برای نگهداری و محافظت از قرآن، کوشش فراوانی داشته و سعی کرده‌اند که قرآن کریم را همان‌طور که از زمان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به دست آن‌ها رسیده است، حفظ و نگهداری کنند؛ تا جایی که حتی شیوه‌ی نوشتن کلمات قرآن را تغییر نداده‌اند. به این شیوه نوشتن حروف و کلمات قرآن که در طول تاریخ بدون تغییر و ثابت مانده است «رسم المصحف» می‌گویند و معمولاً قرآن کامل به این شیوه نوشته می‌شود.

در کتاب آموزش قرآن دانش‌آموزان، صفحات آخر هر درس که به شیوه‌ی قرآن کامل می‌باشد، براساس رسم المصحف نوشته شده است؛ اما در مواردی که برخی از آیات با سوره‌های قرآن خارج از قرآن کامل می‌آید، با رسم الخط ساده و متداول که به آن «رسم الاملاء» می‌گویند، نوشته می‌شود.

برخی از تفاوت‌های بین رسم المصحف و رسم الاملاء، در کتاب دانش‌آموز توضیح داده شده و برخی دیگر به شرح زیر است:

أَدْرُكُ ← أَدْرَاكُ ، ضُحْنَهَا ← ضُحَاهَا

شَيْئًا ← شَيْئًا ، الْأَفْئِدَةُ ← الْأَفْئِدَةُ

الْأَخْرَةَ ← الْأَخْرَةَ ، الْقُرْءَانَ ← الْقُرْآنَ

از نظر صفحه‌آرایی نیز قرآن کامل دارای ویژگی‌هایی است که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از:

۱- جمله‌ها و آیات پشت سر هم آمده و سطرها پر شده است. از این رو، بسیاری از جمله‌ها در دو سطر نوشته شده است و مواردی که علامت وقف ندارند، باید مشخص شود تا دانش‌آموزان بتوانند جمله جمله بخوانند و در محل صحیح توقف کنند.

۲- در برخی موارد، یک بخش در دو سطر نوشته شده است؛ یعنی اول بخش در انتهای سطر اول و آخر بخش در ابتدای سطر دوم قرار گرفته است. از این رو، باید معلم محترم تأکید کند که آخر سطر به اول سطر بعدی

وصل شود، مانند :

۱- الرَّحْمَنِ

..... الرَّحِيمِ

۲- صِرَاطَ

..... الَّذِينَ

۳- وَيُقِيمُونَ

..... الصَّلَاةَ

۳- شماره‌ی آیه در آخر آیه قرار گرفته است. از این رو، معلم محترم باید توضیح دهد که وقتی شماره‌ی آیه اعلام می‌شود، دانش‌آموزان به جای توجه به عبارت بعد از شماره، به موضوع شماره‌ی قبل از آن توجه شود تا اول آیه را تشخیص دهند.

۴- برخی حروف از نظر خوشنویسی، با یک‌دیگر ترکیب شده و به صورت فشرده‌تر نوشته شده و گاهی به شکل کشیده نوشته شده است، همان‌گونه که در تصویر صفحات قرآن کامل در کتاب درسی ملاحظه می‌شود.

درباره‌ی سوره‌ی بقره

این سوره که طولانی‌ترین سوره‌ی قرآن مجید است یک‌جا نازل نشده است، بلکه در فواصل مختلف و با توجه به نیازهای گوناگون جامعه‌ی اسلامی، در مدینه نازل گردیده است. این سوره از نظر اصول اعتقادی اسلام و بسیاری از مسائل عملی (عبادی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی) جامعیت خاصی دارد. برخی از اهم مطالب آن به شرح زیر است:

- ۱- بحث‌هایی پیرامون توحید و شناسایی خدا به خصوص از طریق مطالعه‌ی اسرار آفرینش آمده است.
 - ۲- بخش‌هایی در زمینه‌ی معاد و زندگی پس از مرگ، به خصوص مثال‌های حسّی آن، مانند داستان ابراهیم و زنده شدن مرغ‌ها و داستان عَزْریر.
 - ۳- بحث‌هایی در زمینه‌ی اعجاز قرآن و اهمیت این کتاب آسمانی.
 - ۴- بحث‌هایی بسیار مفصل و طولانی درباره‌ی یهود و منافقان و موضع‌گیری‌های خاص آن‌ها در برابر اسلام و قرآن، و انواع کارشکنی‌های آنان در این رابطه.
 - ۵- بحث‌هایی در زمینه‌ی تاریخ پیامبران بزرگ به خصوص ابراهیم علیه‌السلام و موسی علیه‌السلام.
 - ۶- بحث‌هایی در زمینه‌ی احکام مختلف اسلامی از جمله نماز، روزه، جهاد در راه خدا، حج و تغییر قبله، ازدواج و طلاق، احکام تجارت و دین و قسمت مهمی از احکام ربا و به خصوص بحث‌های فراوانی در زمینه‌ی انفاق در راه خدا، و هم‌چنین مسئله‌ی قصاص و تحریم قسمتی از گوشت‌های حرام و قمار و شراب و بحثی از احکام وصیت و مانند آن.
- نام‌گذاری این سوره به «البقره» به مناسبت وجود داستان گاو بنی‌اسرائیل که شرح آن در آیات ۶۷ تا ۷۳ آمده است.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه‌ی آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- یُؤْمِنُونَ	☐ ایمان دارند	☐ ایمان دارید
۲- يُقِيمُونَ	☐ برپا می‌دارید (می‌خوانید)	☐ بر پا می‌دارند (می‌خوانند)
۳- رَیْبٌ	☐ شک	☐ پنهان
۴- يُتَّفِقُونَ	☐ انفاق می‌کنند	☐ انفاق می‌کنید
۵- أَنْزَلَ	☐ نازل کرد	☐ نازل شد

ب - این آیات شریف را به کمک آموخته‌های خود، تمرین‌های کار در کلاس و معنای لغات داده شده،

ترجمه کنید.

یوقنونون: یقین دارند	هُمَّ: آن‌ها، شان	أُولَئِكَ: آن‌ها، ایشان
تِلْكَ: آن، این	عَلَى: بر	مِنْ: از
مُحْسِنِينَ: نیکوکاران	لِ: برای	

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

... ..

۱- الم

□ اَلِفْ لَامِ مِيمٍ

۲- تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ

□ ... است ... با حکمت (حکمت آموز)

۳- هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ

□ ... و

۴- الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ

□ را و می پردازند ... را

وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ

□ و - ...

۵- أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ

□ هستند؛

وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

لقمان، ۱ تا ۵

□ و ... همان ... هستند.

غافر، ۵۹

۶- إِنَّ السَّاعَةَ لَأْتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ

□ ... قیامت آمدنی است، نیست هیچ ... در آن ولی بیش تر مردم ...

أنفال، ۳

۷- الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

□ را و از آن چه به آن ها روزی دادیم ...

۱ و ۲- گاهی این گونه ضمیرها برای تأکید می آید؛ در این صورت می توان آن ها را معنا نکرد و یا به گونه ای معنا کرد که تأکید را برساند.

آموزش آیات ۱ تا ۱۱ سوره یس

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۱ سوره یس
- ۲- تقویت علاقه به خواندن زیبای این آیات از طریق گوش دادن به نوار
- ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی
- ۴- آشنایی با این پیام که در کارهای خوب به یک دیگر کمک کنیم، نه در کارهای بد
- ۵- توانایی نسبی خواندن آیات سوره یس از روی قرآن کامل

روش آموزش

جلسه اول

مراحل تدریس این درس به شرح زیر است :

- ۱- پیش خوانی آیات درس: به دانش آموزان فرصت کوتاهی بدهید تا درس را آهسته برای خود بخوانند.

درس ۲

جلسه اول

آیات درس را با نشان دادن خط بخواند.

سوره یس - آیات ۱ تا ۱۱

أَمْوَةٌ بَالِغَةٌ مِنَ الْقِسْطِ الْإِنْسَانِ الرَّحِيمِ

- ۱- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
- ۲- یس
- ۳- وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ
- ۴- إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ عَلِيُّ بْنُ سِرَاطٍ مُسْتَقِيمِ
- ۵- تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ

* قرآن حکیم: قرآن که همین حالتش برسد و خرابه به نرسد.

۲- روخوانی آیات درس: پیش از آغاز روخوانی، با پرسش از دانش‌آموزان شیوه‌ی خواندن حروف مقطعه یادآوری شود. آن‌گاه هر دانش‌آموز یک سطر از آیات درس را می‌خواند و دیگران خط می‌برند و آموزگار بر خط بردن و خواندن آنان نظارت می‌کند. دقت کنید که دانش‌آموزان حروف مقطعه‌ی این درس را صحیح بخوانند.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت آیات ۱ تا ۱۱ سوره‌ی یس را از نوار پخش کنید و از دانش‌آموزان بخواهید کتاب خود را باز کنند، آن‌گاه هر جمله را بار اول گوش کنند و بار دوم همراه با نوار از روی کتاب بخوانند. خط‌بردن دانش‌آموزان از روی کتاب و نظارت آموزگار محترم موجب تقویت خواندن صحیح آیات می‌شود.

۴- فردخوانی آیات درس: ابتدا از دانش‌آموزان داوطلب و سپس از دیگر دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از آیات را به صورت انفرادی بخوانند. در صورت بروز اشکال به شیوه‌ای که در بخش کلیات و درس قبل توضیح داده شده است رفع اشکال کنید.

جلسه‌ی دوم (کار در کلاس)

تمرین اول: آیات ۱ تا ۱۱ سوره‌ی یس را پخش کنید تا دانش‌آموزان ضمن شنیدن قرائت آیات، از روی کتاب خود خط ببرند.

تمرین دوم: دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره پس از تلاش فردی و مشورت با اعضای گروه خود، معنای عبارات قرآنی درس را در کتاب خود می‌نویسند. آن‌گاه هر سطر از عبارات همراه با ترجمه‌ی آن را یک دانش‌آموز می‌خواند و در صورت نیاز توسط دیگر دانش‌آموزان تصحیح می‌شود. توجه داشته باشید که دانش‌آموزان عبارات قرآنی را با دقت و صحیح بخوانند.

ترجمه‌ی کلمات و عبارات تمرین‌های دوم و سوم به شرح زیر است.

- ۱- صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ : راه راست
- ۲- مُرْسَلِينَ : پیامبران
- ۳- غَافِلُونَ : افراد غافل
- ۴- مَغْفِرَةً : بخشش
- ۵- أَجْرٍ : پاداش

- ۱- هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ
این راه راست است. زخرف، ۶۴
- ۲- وَ سَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ
و سلام بر پیامبران
صافات، ۱۸۱
- ۳- لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ
برای آن‌ها آمرزش و پاداش بزرگ است. حجرات، ۳
- ۴- وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ
و خدا دعوت می‌کند به بهشت و آمرزش
بقره، ۲۲۱

کلاس درس

تمرین اول - آيات درس را از نو بخوانید و با نشان دادن خط، هم‌رأی بخوانید.

تمرین دوم - با توجه به ترجمه آيات درس، کلمات قرآنی را معنا کنید.

۱- صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ :
.....
۲- مُرْسَلِينَ :
.....
۳- غَافِلُونَ :
.....
۴- مَغْفِرَةً :
.....
۵- أَجْرٍ :
.....

تمرین سوم - معنی عبارات قرآنی را کامل کنید.

۱- هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ
.....
۲- وَ سَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ
.....
۳- لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ
.....
۴- وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ
.....

۱۲

و تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى
و در یکدیگر خوب و بدیگری کمک کنید.

و لَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَ الْعَدْوَانِ
و در یکدیگر کارهای بد همکاران نکنید.

حسین علی‌پور

۱- در چه کارهایی با یکدیگر را کمک کنید؟
۲- در چه کارهایی نباید با دیگران همکاری کرد؟
۳- خاطرات خود را در باره این آیه قرآنی بنویسید و در رنگ آشنا برای دوستانتان خود بنویسید.

۱۵

آموزش پیام قرآنی

از چند دانش‌آموز آموزش بخواهید ابتدا عبارت پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن را برای کلاس بخوانند. آن‌گاه دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره درباره‌ی مفهوم پیام به کمک تصویر کتاب و پرسش‌هایی که در کتاب آمده است با یکدیگر گفت‌وگو و مشورت می‌کنند و نظر خود را درباره‌ی همکاری و تعاون و مصادیق آن در خانه، مدرسه و محیط جامعه بیان کنند.

در پایان جلسه‌ی دوم انجام تکلیف «آنس با قرآن در خانه» به ویژه تمرین آخر آن و ارزش و پاداش خواندن روزانه‌ی قرآن را به دانش‌آموزان متذکر شوید.

جلسه‌ی سوم (انس با قرآن در خانه)

تمرین‌های انس با قرآن در خانه که قبلاً توسط دانش‌آموزان انجام شده است، در کلاس بررسی می‌شود. دانش‌آموزان کوشا و منظم تشویق شده و تذکرات لازم برای ترغیب سایر دانش‌آموزان بیان می‌شود. آن‌گاه تمرین‌های این بخش از دانش‌آموزان پرسش می‌شود و نتیجه‌ی ارزش‌یابی از توانایی آنان در دفتر کلاس ثبت می‌گردد.

جلسه سوم

تمرین اول - آیات درس را همراه با ترجمه‌ی آن بخوانید. سعی کنید با صدای بلند و سینه توار فراتر کنید.

تمرین دوم - این عبارات قرآنی را بخوانید و اتصالات را با فلش مشخص کنید.

مَنْعًا لِمَا يَكْفُرُونَ الْيَهُودَ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ
أَنْزَلَ مَا عَلَّمْنَا إِلَهَ الْبَلَاغِ الشَّمْسِينَ
إِلَهُكَ لَسْتُ مِنْ أَلْبَانِ الْبَقَرِ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ
إِلَهُكُمْ إِلَهُاتٌ آخَرَةٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ
وَأَطِيعُوا أَمْرَ اللَّهِ وَالْأَمْرَ الْأَسْرَرِ

تمرین سوم - آیات ۲۶ تا ۲۹ سوره‌ی ناز را از روی دو ضلعی که به شما داده است بخوانید و سعی کنید سینه توار فراتر کنید.

تمرین اول: از هر دانش‌آموز بخواهید یک یا دو سطر از آیات درس را با صدای بلند و حتی الامکان شبیه به نوار بخواند. توانایی دانش‌آموزان را ارزیابی کرده و نمره‌ی آن‌ها را در دفتر کلاس ثبت کنید. توجه داشته باشید که در کتاب دانش‌آموزان در این تمرین آمده است که عبارات قرآنی درس را همراه با ترجمه بخوانند. این فعالیت مربوط به خانه است؛ در کلاس لزومی به خواندن ترجمه نیست.

تمرین دوم: از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک عبارت قرآنی این تمرین را با صدای بلند بخوانند. آن‌چه در این تمرین مانند سایر تمرین‌ها اهمیت دارد صحیح خواندن عبارات است. دانش‌آموزی که عبارت را صحیح می‌خواند، امتیاز کامل آن را می‌گیرد؛ اما بهتر است نحوه‌ی اتصال کلمات به یک‌دیگر نیز مورد توجه و تأکید قرار بگیرد. برای بررسی و کنترل بهتر این نوع تمرین‌ها چند راه پیشنهاد می‌شود که می‌توانید با توجه به شرایط کلاس از آن‌ها استفاده کنید:

۱- دانش‌آموزان دو به دو کتابشان را جابه‌جا کنند و هر یک صحت اتصالات دیگری را کنترل نمایند.

۲- به دانش‌آموزان فرصت دهید تا با تبادل نظر در گروه صحت اتصالات را بررسی کنند.

۳- عبارات قرآنی را از قبل، روی تابلو نوشته و از دانش‌آموزان بخواهید اتصالات را با فلش مشخص کنند و دیگران صحت تمرین خود را بررسی کنند. (خودارزیابی)

فلش اتصال عبارات و ترجمه‌ی آن‌ها به شرح زیر است. توجه داشته باشید که ترجمه‌ی عبارات برای افزایش آگاهی آموزگاران محترم آمده است و بیان این ترجمه‌ها برای دانش‌آموزان ضرورت ندارد. بدیهی است اگر دانش‌آموزی در این مورد پرسش کرد، سؤال او پاسخ داده می‌شود.

مثال: قَالَ يَا قَوْمِ ائْتِبِعُوا الْمُرْسَلِينَ

گفت ای قوم من پیروی کنید پیامبران را

۱- وَ مَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

و نیست بر ما مگر رساندن روشن پیام

یس، ۱۱

۲- إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ

(ای پیامبر)، فقط کسی هشدار تو را می‌پذیرد که از قرآن پیروی کند.

توبه، ۱۲۰

۳- إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ

قطعاً خدا تباہ نمی‌کند پاداش نیکوکاران را

بقره، ۲۷۸

۴- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، تقوای خدا را پیشه کنید.

الرحمن، ۹

۵- وَ أَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ

و به پا دارید ترازو (سنجش) را به عدل و از ترازو (سنجش) کم نگذارید.

تمرین سوم: از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از آیات ۱ تا ۲۷ سوره‌ی یس را از روی صفحات پایانی این درس بخوانند. این تمرین را به میزانی که در کلاس وقت دارید انجام دهید و در صورت نیاز، برخی از توضیحات لازم درباره‌ی رسم الخط این آیات را مطابق آنچه در درس اول کتاب دانش‌آموزان آمده است در حد ضرورت و به اختصار، برای دانش‌آموزان بیان کنید. دانش‌آموزان موفق را تشویق کنید؛ اما توجه داشته باشید در صورتی که دانش‌آموزی در خواندن آیات از روی این صفحات کتاب درسی توفیق کافی ندارد، هیچ نمره‌ای از ارزش‌یابی مستمر یا پایانی او کسر نمی‌شود.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝ وَالْقُرْآنِ الْمَكِيدِ ۝ إِنَّكَ لَمِنَ السُّرِطِينَ ۝ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۝ تَنْزِيلَ الْغُرُورِ الرَّحِيمِ ۝ يُثَبِّتُ قَوْمًا مَا أَنْزَلْنَا لَهُمْ فَهُمْ يَحْمِلُونَ ۝ لَقَدْ سَخَّى الْقَوْلُ عَنَّا لَمَسَكْتُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۝ إِنَّ جَهَنَّمَ فِي أَعْيُنِهِمْ أَغْلَظٌ فَهِيَ إِلَى الْآخِرِينَ فَهُمْ مُخْمَلُونَ ۝ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ۝ وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۝ إِذْ مَا تُنذِرُ مِنَ النَّارِ الْبَيْعَ الْأَخْصَرَ وَالْحَيْضَ الرَّحْمَنَ وَالْقَيْبَ قَبِيرَهُ يَتَغَوَّرُوهُ وَأَجْرُ كَرِيمٍ ۝ إِذْ أَخْرَجْنَا مِنَ السَّمَاءِ نُورًا وَنَكَلَبُ مَا قُلَّمُوا وَمَا لَهُمْ وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ ۝

وَاصْرَبْ لَهُمْ مَثَلًا أَحْصَيْنَا الْقُرْآنَ إِذْ جَاءَهَا السُّرُطُونَ ۝ إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اتِّبَابَ فَصَحَّادٍ بِيَوْمِهَا فَمَقْرَنًا بِشَافِيَةٍ فَقَالُوا يَا إِلَيْكُمْ مُرْسَلُونَ ۝ قَالُوا مَا أَنْشَأَ إِلَّا نَشْرُومِنَّا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا أَنْشَأَ إِلَّا لَكُورُونَ ۝ قَالُوا رَبَّنَا بَعَثْنَا إِلَيْنَا إِلَهًا كَمَا بَعَثْنَا لَنَا الْبَلْغَ الْعَمِيقَ ۝ قَالُوا يَا كَافِرِينَ بَلْ لَمْ تُنْشِئُوا لِلرَّحْمَنِ الْكُورَ وَلَيْسَتْ لَكُمُ بِنَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝ قَالُوا طَائِفَاتٌ مِنْكُمْ أَهْلِ الْكُورِ لَمَّا أَنْشَأَ قَوْمٌ مُسْرِطُونَ ۝ وَجَاءَ مِنْ أَفْضَا الْقَدِيبَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَنْقُورِ الْيَهُودُ الْمَرْسَلُونَ ۝ انبَسَعُوا مَنْ لَا يَسْتَلْكَوْكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ ۝ وَمَا لِي لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۝ أَتَقُولُونَ مِنَ الْبُهْتَانِ إِنَّ رُبِّيَ الرَّحْمَنُ بِحُزْنٍ لَانْعَمَ عَلَيَّ شَيْئًا فَخَشَعْتُهُمْ شَيْئًا وَلَا يُبْهِدُونَ ۝ إِنِّي إِلَهِكُمْ فَخَلَايَ مُبِينٍ ۝ أَلَمْ تَأْمُرْنَا بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونَ ۝ قَبْلَ ادْخَالِ الْعِلَّةِ قَالَ بَلَّيْتُ قَوْمِي بَعْلَمُونَ ۝ بِمَا فَطَرَنِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ۝

دانستنی‌های آموزگار

درباره‌ی سوره‌ی یس

این سوره، سی و ششمین سوره‌ی قرآن کریم است و ۸۳ آیه دارد. نام این سوره، از آیه‌ی نخست آن آمده و محتوای این سوره به شرح زیر است.

- ۱- بیان رسالت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و قرآن مجید و هدف از نزول آن
 - ۲- بیان رسالت سه تن از پیامبران الهی و چگونگی دعوتشان به سوی توحید و مبارزه‌ی پیگیرشان با شرک
 - ۳- بیان نکات توحیدی و ذکر آیات و نشانه‌های عظمت پروردگار در عالم هستی
 - ۴- بیان مسائل مربوط به معاد و دلایل گوناگون آن، چگونگی حشر و نشر، سؤال و جواب در قیامت، پایان زندگی دنیوی و مسئله‌ی بهشت و دوزخ.
- طبق روایات این سوره یکی از با فضیلت‌ترین سوره‌های قرآن است (تا آن‌جا که قلب قرآن نام گرفته است).
برگرفته از فرهنگ اصطلاحات قرآنی

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه‌ی آیات درس، معنای صحیح این کلمات را انتخاب کنید.

۱- آباء	☐ پدران	☐ مادران
۲- أَكْثَر	☐ کم‌تر	☐ بیش‌تر
۳- رَحِيم	☐ مهربان	☐ بخشنده
۴- اَتَّبَعَ	☐ پیروی کرد	☐ رهبری کرد
۵- بَشِّر	☐ هشدار بده	☐ مژده بده

ب - ترجمه‌ی عبارات قرآنی زیر را به کمک آموخته‌های خود، تمرین‌های کار در کلاس و معنای لغات داده‌شده، کامل کنید.

لا : نیست، نه	إِلَه : خدا	إِلَّا : جز
هُوَ : او	إِنَّ : قطعاً	ناس : مردم
أَجْر : پاداش	مَنْ : کسی که، چه کسی	

- ۱- وَ بَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ
 و ... به ...
- ۲- إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ
 ... ضایع نمی‌کند ...

حج، ۳۷

توبه، ۱۲۰

۳- لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ

دخان، ۸

□ زنده می کند و می میراند ... شما و ... پیشین شما

۴- إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

بقره، ۲۴۳

□ صاحب لطف است ولی شکرگزاری نمی کنند.

۵- وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى

طه، ۴۷

□ و

آموزش آیات ۱ تا ۱۱ سوره ی ق

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۱ سوره ی ق
- ۲- تقویت علاقه به خواندن زیبای این آیات از طریق گوش دادن به نوار
- ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی آداب شنیدن قرآن کریم
- ۵- توانایی نسبی خواندن آیات سوره ی ق از روی قرآن کامل

روش آموزش

جلسه ی اول

۱- پیش خوانی آیات درس: به دانش آموزان فرصت کوتاهی بدهید تا درس را آهسته برای خود بخوانند.

درس ۳

جلسه اول

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره ی ق، آیات ۱ تا ۱۱

أَمْرًا بِاللَّهِ مِنَ الشَّعْطَانِ الرَّجِيمِ

۱. اِسْمِ اللَّامِ الْمُؤَمَّسِ الْمُؤَمَّسِ
۲. ق. وَ الْقُرْآنِ الْمَجِيدِ
قرآن مجید و قرآن مجید است
۳. نَبِّ عَجِيبًا اَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ
پیامی از آنکه باشد قرآن از خودشان باشد که آنها را تنبیه کند
۴. فَجَاءَ الْكَافِرُونَ هَذَا نَسْرًا عَجِيبٌ
کافران گفتند این چیزی نیست
۵. اِذَا مَثَلًا وَّكُنَّا تُرَابًا
آدمی را که کوبیده و خاک تبدیل شد، بویژه زنده می شود
۶. وَتِلْكَ رِجْعٌ يَعْجَبُ
این را کافران تعجب کردند
۷. لَمَّا عَلِمْنَا مَا نَنْفَخُ فِي الْأَرْضِ مِنْهُمْ
بعد از آنکه فهمیدیم آنچه که در زمین از آنها می آید

۱۱

۸. وَعِذْنَا كِتَابًا خَفِيظًا
وین ما کتابی است که همه چیز بر آن محفوظ و محفوظ است.

۹. بَلِّغْ كِتَابَنَا بِالْحَقِّ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ
قرآن را به حق و سادگی بیان کن تا آنکه شما بترسید.

۱۰. فَهَلْ مِنْكُمْ مَنْ يَأْتِيهِمْ
آیا از شما کسی است که به سوی او می آید.

۱۱. أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَمَا فِيهَا قُزُوفٌ
آیا به آسمان بالا نگاه کردند تا ببینند که در آن ستاره ها
چگونه آویخته شده است.

۱۲. كَيْفَ يَنْشِئُهَا وَزَيَّنَّهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ
چگونه آن را می سازد و زیاده را در آن می کشد و هیچ گسری در آن نیست.

۱۳. وَالْأَرْضِ مَنَدُهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا زُرُقًا
و زمین را می سازد و در آن می کشد و در آن می افکند.

۱۴. وَانْتَشَيْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيمٍ
و در آن از هر گونه حیوانی که می تواند باشد.

۱۵. لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ
تو هیچ کاری در این امر نداری.

۱۶. وَتِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ
و اینها آیات قرآن است.

۱۷. فَاتَّبِعْنَهَا مِن بَيْنِ الْأَيْدِي وَخَلْفَهَا
و اینها را از پیش و از پس خود پیروی کنید.

۱۸. وَتِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ
و اینها آیات قرآن است.

۱۹. وَتِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ
و اینها آیات قرآن است.

۲۰. وَتِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ
و اینها آیات قرآن است.

۲۱. وَتِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ
و اینها آیات قرآن است.

۲۲. وَتِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ
و اینها آیات قرآن است.

۲- روخوانی آیات درس: هر یک از دانش آموزان

یک سطر از آیات را می خواند و دیگران خط می برند. آموزگار بر خواندن و خط بردن آنان نظارت می کند. بر صحیح خواندن حروف مقطعه و سایر کلمات و عبارات توجه و تأکید داشته باشید و اشکالات دانش آموزان را به شیوه ای مناسب که در بخش کلیات این کتاب و دو درس قبل آمده است، برطرف کنید.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت آیات ۱ تا ۱۱

سوره ی بقره را از نوار بخش کنید و از دانش آموزان بخواهید هم زمان با قرائت نوار، متن آیات را از روی کتاب خود خط برده، بار اول گوش کنند و بار دوم همراه نوار بخوانند.

۴- فردخوانی آیات درس: ابتدا از دانش آموزان

داوطلب و سپس از دیگر دانش آموزان بخواهید هر کدام، یک سطر از عبارات قرآنی درس را با صدای بلند و حتی الامکان شبیه به نوار برای کلاس بخوانند.

کار در کلاس

تمرین اول - آیات درس را از نوار گوش کنید و با نشان دادن خط، همراه آن بخوانید.

تمرین دوم - معنی صحیح کلمات قرآنی را مشخص کنید.

☐ زمین	☐ آسمان	☐ آسمانها
☐ زمین	☐ آسمان	☐ آرزوی
☐ زمین	☐ زمینها	☐ حیوانات
☐ آسمان	☐ آسمانها	☐ کافرون
☐ آسمان	☐ آسمانها	☐ آرزوی
☐ زمین	☐ زمینها	☐ حیوانات

تمرین سوم - معنی عبارات قرآنی را کامل کنید.

وَاللَّهُ يَخْتَلِفُ حُجْرًا مُّشْتَبِهًا
وَاللَّهُ يَخْتَلِفُ حُجْرًا مُّشْتَبِهًا
وَاللَّهُ يَخْتَلِفُ حُجْرًا مُّشْتَبِهًا
وَاللَّهُ يَخْتَلِفُ حُجْرًا مُّشْتَبِهًا

جلسه‌ی دوم (کار در کلاس)

تمرین اول: نوار آیات ۱ تا ۱۱ سوره‌ی ق را پخش کنید تا دانش‌آموزان ضمن گوش دادن به قرائت آیات، از روی کتاب خود خط ببرند.

تمرین دوم: دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره پس از تلاش فردی و مشورت با اعضای گروه، معنای صحیح کلمات قرآنی را در قسمت مربوطه علامت می‌زنند.

۱- سَمَاءُ :	☐ آسمان	☐ زمین
۲- أَرْضُ :	☐ آسمان	☐ زمین
۳- عِبَادُ :	☐ مؤمنان	☐ بندگان
۴- كَافِرُونَ :	☐ منافقان	☐ کافران
۵- نَخْلٌ :	☐ درخت خرما	☐ درخت انگور
۶- شَيْءٌ :	☐ چیزها	☐ چیز

تمرین سوم: دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره پس از تلاش فردی و مشورت با اعضای گروه خود، معنای عبارات قرآنی را کامل کرده و در کتاب خود می‌نویسند. آن‌گاه هر سطر همراه با ترجمه‌ی آن، توسط یک دانش‌آموز خوانده شده و در صورت نیاز تصحیح می‌شود. توجه کنید که دانش‌آموزان با دقت و صحیح عبارات قرآنی را بخوانند.

- ۱- وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ
بقره، ۲۸۲
و خدا به هر چیز داناست.
- ۲- عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ
انسان، ۶
چشمه‌ای که می‌نوشند از آن بندگان خدا
- ۳- أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَ
الْأَرْضِ
آیا نمی‌دانی که خدا می‌داند آن چه در آسمان و زمین
است؟

آموزش پیام قرآنی

از چند دانش‌آموز بخواهید آیه و ترجمه‌ی پیام را بخوانند، آن‌گاه دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره درباره‌ی مفهوم پیام با یک‌دیگر به گفت‌وگو می‌پردازند و با هم‌فکری اعضای گروه ابتدا به پرسشی که در زیر تصویر پیام آمده پاسخ می‌دهند و هر گروه نظرات خود را در این باره بیان می‌کند.

دلیل لزوم سکوت و گوش دادن به آیات قرآن کریم می‌تواند موارد زیر باشد :

۱- گوش دادن به حرف هرکس، احترام به اوست. قرآن کلام خداست هر وقت آیات را می‌شنویم باید به سخن خدا گوش دهیم.

۲- گوش دادن یا دقت، موجب اندیشه و تفکر در آن کلام می‌شود.

۳- سخن نگفتن و گوش دادن به آیات قرآن، فضا را برای شنیدن دیگران آماده می‌کند. در پایان این جلسه، انجام تکلیف انس با قرآن در خانه به ویژه آخرین تمرین آن را به دانش‌آموزان گوشزد کنید.

جلسه‌ی سوم (انس با قرآن در خانه)

همان‌طور که قبلاً گفته شد این جلسه، مخصوص پرسش و ارزش‌یابی است. قبل از انجام تمرین‌ها از دانش‌آموزان سؤال کنید این تمرین‌ها را در خانه انجام داده‌اند یا خیر. با پرسش یا هر شیوه‌ی مناسب دیگری انجام فعالیت‌های این جلسه را بررسی کنید. دانش‌آموزان منظم را تشویق نموده و کسانی را که در انجام تکالیف خود کوتاهی می‌کنند به شیوه‌ی مناسب به انجام این کار ترغیب کنید.

تمرین اول: از هر دانش‌آموز بخواهید یک یا دو سطر از آیات درس را با صدای بلند و حتی الامکان شبیه به نوار بخواند و دیگران از روی کتاب خط ببرند. توانایی دانش‌آموز ارزیابی شده و امتیاز او در دفتر کلاس ثبت می‌شود.

تمرین دوم: از دانش‌آموزان بخواهید این عبارات قرآنی را بخوانند و به شیوه‌ی مناسبی مانند توصیه‌های پیشنهادی درس قبل، صحت تشخیص حروف ناخوانا را بررسی کنید.

انس با قرآن در خانه

جلسه‌ی سوم

تمرین اول: آیات درس را همراه با ترجمه‌ی آن بخوانید. سخن کنید یا صدای بلند. همه نوار فرانت کنید.

تمرین دوم: این عبارات قرآنی را بخوانید. حروف ناخوانای آن‌ها را مشخص کنید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا

وَرَسُولًا نَسَّجْنَا فَسَّجْنَاكُمْ

فَتَسَىٰ بِتُرَاتِينَا

وَمَا مِنَّا إِلَّا مَا الْفَرَسِ خَلَقْنَا

تَسْتَنبِطِي عِبَادِي

فَمَا فَخَّحَ الشُّرَاطِينُ

فَقَالُوا لَنَحْنُ أَوْلَىٰ بِالْقَوْلِ

تمرین سوم: آیات ۱ تا ۱۰ سوره ۱۰۱- از روی صفحه‌ی بعد بخوانید. سخن کنید. همه نوار فرانت کنید.

دار برکت، آیتگاه آشنای آرزوهای جوانان

۴۴

حروف ناخوانا و ترجمه‌ی عبارات این تمرین به شرح زیر است :
همان‌طور که قبلاً گفته شد، بیان ترجمه‌ی عبارات برای دانش‌آموزان ضرورتی ندارد.

آل عمران، ۱۳۹

۱- وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا

و سست نشوید و اندوهگین نشوید

مزل، ۱۵

۲- رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ

پیامبری گواه بر شما

ابراهیم، ۶۰

۳- فَتَى يَذُكُرُهُمْ

جوانی یاد می‌کرد آن‌ها را

اسراء، ۲۶

۴- وَءَاتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ

و بپرداز به خویشاوند حقش را

حجر، ۴۹

۵- نَبِيٍّ عِبَادِي

خبر ده بندگانم را

مؤمنون، ۱

۶- قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ^۱

قطعاً رستگار شدند مؤمنان

نحل، ۳۳

۷- قَالُوا نَحْنُ أَوْلَىٰ قُوَّةٍ

گفتند : ما صاحبان قدرتیم

تمرین سوم: از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از آیات ۱ تا ۱۵ سوره‌ی «ق» را از روی صفحه‌ی پایانی این درس بخوانند. این تمرین را به میزانی که در کلاس وقت دارید انجام دهید و در صورت نیاز برخی از توضیحات لازم درباره‌ی رسم الخط این آیات را مطابق آنچه که در درس اول کتاب دانش‌آموزان آمده است در حد ضرورت و به اختصار برای دانش‌آموزان بیان کنید. دانش‌آموزان موفق را تشویق کرده، ولی توجه داشته باشید اگر دانش‌آموزی در خواندن آیات از روی این صفحه توفیق کافی نداشت، هیچ نمره‌ای از ارزش‌یابی مستمر یا پایانی او کسر نمی‌شود.

۱ و ۲- در این دو کلمه پایه‌ی همزه (ی، و) ناخوانا و خود همزه خواناست.

دانستنی های آموزگار

درباره ی سوره ی قاف

این سوره، پنجاهمین سوره ی قرآن کریم است و ۴۵ آیه دارد. نام آن در آیه ی اول آن آمده است. این سوره از مسئله ی معاد و از این که چگونه انسان ها بعد از مردن و پوسیده شدن اجسادشان دوباره زنده می شوند، یاد می کند؛ و نیز با اشاره به انکار، سردرگمی و تعجب کافران از مسئله ی نبوت به سخنان باطل آنان پاسخ می دهد که آیا به آسمان بالای سرشان نگاه نکرده اند که چگونه خدا آن را برافراشته و آراسته است و این که خدا در برابر چشمشان زمین مرده را زنده و درخت خشک را بارور می کند. در ادامه به ذکر وضعیت روز قیامت می پردازد و نهایتاً دستوراتی به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می دهد.

برگرفته از دانشنامه ی قرآن و قرآن پژوهی

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- کَذَّبُوا بِـ	☐ ایمان آوردند	☐ تکذیب کردند
۲- نَزَّلْنَا	☐ فرستادیم	☐ نازل کردیم
۳- ماء	☐ آب	☐ هوا
۴- مُبَارَكٌ	☐ پر برکت	☐ عید
۵- عَبْدٌ	☐ معبود	☐ بنده

ب - ترجمه ی عبارات قرآنی زیر را به کمک آموخته های خود، تمرین های کار در کلاس و معنای لغات داده

شده، کامل کنید.

نا : ما	الَّذِينَ : کسانی که	خَلَقَ : آفرید	هَذَا : این
أَنْزَلْنَا : نازل کردیم	ه : آن، او، شس	قَالَ : گفت	ي : من
كُلَّ : هر، همه			

- ۱- قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ
 قطعاً ضرر کردند ... دیدار ... را
- ۲- إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ
 ... خودمان ... قرآن را و ... برای آن نگه دارنده هستیم.
- ۳- وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَاءٍ
 و ... جنبنده ای را ...
- ۴- وَ هَذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ
 و ... یادآوری ... است که ... را
- ۵- قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ
 ... هستم.

۲- إِنِّي = إِنْ + ي

۱- إِنَّا = إِنْ + نا

آموزش آیات ۶۹ تا ۷۳ سوره ی هود

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۶۹ تا ۷۳ سوره ی هود
- ۲- تقویت علاقه به زیبا خواندن این آیات از طریق گوش دادن به نوار
- ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی
- ۴- آشنایی با این پیام قرآنی که نیک و بد اعمال ما به خود ما باز می گردد.
- ۵- آشنایی با یکی از داستان های قرآن درباره ی حضرت ابراهیم علیه السلام
- ۶- توانایی نسبی خواندن آیات ۶۳ تا ۸۱ سوره ی هود از روی قرآن کامل

روش آموزش

جلسه ی اول

برای ایجاد انگیزه در این درس، می توانید ابتدا داستان بشارت فرشتگان به حضرت ابراهیم علیه السلام را با

درس ۴

جلسه اول

آیات دهم را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره ی هود، آیات ۶۹ تا ۷۳

۱- لَمْ يَكُن لِرَبِّهِمْ إِلاَّ حَسْبُ الْعِلْمِ
وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ
فَلَوْ كَانُوا يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُلْكُ الْبَرِّ
فَلْيَرْجِعُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ أَنتِمْ
أَنْتُمْ تَخْلِقُونَ

۲- قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ
لَوَكُنَّا فِي آلَاءِ رَبِّكَ لَكَاذِبِينَ
قَالَ رَبُّكَ إِنَّكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ
قَالُوا إِنَّا كَافِرُونَ

۳- قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ
لَوَكُنَّا فِي آلَاءِ رَبِّكَ لَكَاذِبِينَ
قَالَ رَبُّكَ إِنَّكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ
قَالُوا إِنَّا كَافِرُونَ

۴- قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ
لَوَكُنَّا فِي آلَاءِ رَبِّكَ لَكَاذِبِينَ
قَالَ رَبُّكَ إِنَّكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ
قَالُوا إِنَّا كَافِرُونَ

۵- قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ
لَوَكُنَّا فِي آلَاءِ رَبِّكَ لَكَاذِبِينَ
قَالَ رَبُّكَ إِنَّكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ
قَالُوا إِنَّا كَافِرُونَ

۶- قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ
لَوَكُنَّا فِي آلَاءِ رَبِّكَ لَكَاذِبِينَ
قَالَ رَبُّكَ إِنَّكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ
قَالُوا إِنَّا كَافِرُونَ

۷- قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ
لَوَكُنَّا فِي آلَاءِ رَبِّكَ لَكَاذِبِينَ
قَالَ رَبُّكَ إِنَّكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ
قَالُوا إِنَّا كَافِرُونَ

۸- قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ
لَوَكُنَّا فِي آلَاءِ رَبِّكَ لَكَاذِبِينَ
قَالَ رَبُّكَ إِنَّكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ
قَالُوا إِنَّا كَافِرُونَ

۹- قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ
لَوَكُنَّا فِي آلَاءِ رَبِّكَ لَكَاذِبِينَ
قَالَ رَبُّكَ إِنَّكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ
قَالُوا إِنَّا كَافِرُونَ

۱۰- قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ
لَوَكُنَّا فِي آلَاءِ رَبِّكَ لَكَاذِبِينَ
قَالَ رَبُّكَ إِنَّكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ
قَالُوا إِنَّا كَافِرُونَ

۱۱- قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ
لَوَكُنَّا فِي آلَاءِ رَبِّكَ لَكَاذِبِينَ
قَالَ رَبُّكَ إِنَّكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ
قَالُوا إِنَّا كَافِرُونَ

۱۲- قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ
لَوَكُنَّا فِي آلَاءِ رَبِّكَ لَكَاذِبِينَ
قَالَ رَبُّكَ إِنَّكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ
قَالُوا إِنَّا كَافِرُونَ

۱۳- قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ
لَوَكُنَّا فِي آلَاءِ رَبِّكَ لَكَاذِبِينَ
قَالَ رَبُّكَ إِنَّكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ
قَالُوا إِنَّا كَافِرُونَ

۱۴- قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ
لَوَكُنَّا فِي آلَاءِ رَبِّكَ لَكَاذِبِينَ
قَالَ رَبُّكَ إِنَّكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ
قَالُوا إِنَّا كَافِرُونَ

۱۵- قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ
لَوَكُنَّا فِي آلَاءِ رَبِّكَ لَكَاذِبِينَ
قَالَ رَبُّكَ إِنَّكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ
قَالُوا إِنَّا كَافِرُونَ

الفون آیات درس را از نو از گوش کنید و با نشان دادن خط، همراه نوار بخوانید.

الفون آیات درس را از نو از گوش کنید و با نشان دادن خط، همراه نوار بخوانید.

استفاده از یکی از روش‌های داستان‌گویی برای دانش‌آموزان تعریف کنید و سپس توجه آنان را به ترجمه‌ی برخی از آیات این سوره که همین داستان را بیان می‌کند جلب کنید. آن‌گاه طی مراحل زیر، تدریس درس را ادامه دهید :

۱- پیش‌خوانی آیات درس: به دانش‌آموزان فرصت کوتاهی بدهید تا درس را آهسته برای خود بخوانند.

۲- روخوانی آیات درس: هر دانش‌آموز یک یا دو سطر از آیات درس را می‌خواند و دیگران خط می‌برند و آموزگار بر خط‌بردن و خواندن دانش‌آموزان نظارت می‌کند.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت آیات ۶۹ تا ۷۳ سوره‌ی هود را از نوار پخش کنید و از دانش‌آموزان بخواهید هر جمله را بار اول گوش کنند و بار دوم همراه نوار بخوانند. شما نیز بر خواندن و خط‌بردن دانش‌آموزان نظارت کنید.

۴- فردخوانی آیات درس: ابتدا از دانش‌آموزان داوطلب و سپس از دیگر دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از عبارات قرآنی درس را با صدای بلند و حتی الامکان شبیه به نوار برای کلاس بخوانند.

جلسه‌ی دوم (کار در کلاس)

تمرین اول: قرائت آیات ۶۹ تا ۷۳ سوره‌ی هود را از نوار پخش کنید تا دانش‌آموزان ضمن گوش دادن به قرائت آیات، از روی کتاب خود، خط ببرند و همراه نوار بخوانند.

تمرین دوم: دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره پس از تلاش فردی و مشورت با اعضای گروه، معنای صحیح کلمات قرآنی را در کتاب خود بنویسند. آن‌گاه هر کلمه یا ترکیب قرآنی همراه با ترجمه‌ی آن توسط یک دانش‌آموز خوانده شده و در صورت نیاز تصحیح می‌شود.

۱- بُشْرَى: بشارت، مژده

۲- مَجِيد: با عظمت

۳- أَمْرُ اللَّهِ: کار خدا

۴- رَحْمَةُ اللَّهِ: رحمت خدا

۵- أَهْلَ الْبَيْتِ: خاندان، اهل خانه

تمرین سوم: دانش آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره پس از تلاش فردی و مشورت با اعضای گروه خود، معنای عبارات قرآنی را کامل کرده و در کتاب خود می‌نویسند. آن‌گاه هر سطر همراه با ترجمه‌ی آن، توسط یک دانش‌آموز خوانده شده و در صورت نیاز تصحیح می‌شود. توجه کنید که دانش‌آموزان با دقت و صحیح عبارات قرآنی را بخوانند.

۱- وَ الْقُرْآنِ الْمَجِيدِ

سوگند به قرآن با عظمت

۲- وَ هُدًى وَ رَحْمَةً وَ بُشْرَى لِّلْمُسْلِمِينَ

و هدایت و رحمت و بشارت برای مسلمانان.

۳- رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ، عَلَیْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ

رحمت خدا و برکات او بر شما خاندان باد.

ق، ۱

نحل، ۸۹

هود، ۷۳

آموزش پیام قرآنی

از چند دانش‌آموز بخواهید پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن را بخوانند، سپس درباره‌ی شعر و تصویر کتاب با یک‌دیگر بحث و گفت‌وگو کنند و نظرات خود را برای کلاس بیان کنند. پیشنهاد می‌شود برای هر یک از گروه‌ها متناسب با توانمندی آنان فعالیت‌هایی مانند اجرای یک نمایش کوتاه درباره‌ی این پیام قرآنی، پیدا کردن ضرب‌المثل یا شعر مناسب دیگری، کشیدن نقاشی، نوشتن یک خاطره و یا انشا در این مورد در نظر بگیرید؛ و در فرصتی مناسب گروه‌ها کار خود را به کلاس ارائه دهند.

برخی از ضرب‌المثل‌ها یا اشعار در این زمینه به

شرح زیر است:

۱- تو نیکی می‌کن و در دجله انداز

۲- تو نیکی می‌کن و در دجله انداز

۲- چو بد کردی مشو ایمن ز آفات

۲- چو بد کردی مشو ایمن ز آفات

۳- این جهان کوه است و فعل ما ندا

۳- این جهان کوه است و فعل ما ندا

۴- از هر دست که بدهی از همان دست می‌گیری

۵- چاه مکن بهر کسی، اول خودت دوم کسی

بیان داستان: همان‌طور که در بخش کلیات بیان شد یکی از روش‌های جذاب ارائه‌ی مفاهیم، بیان آن‌ها به

جدا لحظه جدا از دورد مهلتان به خانه حضرت ابراهیم از اتالی پروین آمده و به همسرتی می‌گردد. سارا بانو در منزل چه دارم؟ باید غذای برای مهلتان آماده کنیم. سارا پاسخ می‌دهد: اگر نمسا به من کمک کنی، کتاب خوبی از گورستان برای مهلتان پیامبر خدا آماده می‌کنم. حضرت ابراهیم درحالی که خورده را برای این کار آماده می‌کند، می‌گوید: کتاب گورستانه، آن هم دست پخته سارا بانو خوردن دارد.

سارا ظرف غذا را به اتالی می‌برد. حضرت ابراهیم از جا بلند می‌شود، ظرف غذا را از دست همسرتی می‌گیرد و بر سر سفره می‌گذارد. او به مهلتان می‌کند و می‌گوید: بسواکه بفرمایید غذا سرد می‌شود، مهلتان چطور نمی‌آید. حضرت ابراهیم درحالی که از رفتار آن‌ها تعجب کرده، باز هم تعریف می‌کند: ما رسو داریم مهلتان را گورستانه از خانه روانه کنیم. یکی از مهلتان رو به حضرت ابراهیم می‌کند و می‌گوید: دیگر چاشنی ای پشیر خدا ما فرستادگان خدا داریم و فرستگان جاری به غذای انسان‌ها ندارند، سارا نیز که از غذا خجورون مهلتان بگردد شده بود، با این سخن، ترسش فوراً ریخته و می‌خندد. آن‌گاه فرستگان ارائه می‌دهند: ما امروز برای نمسا مزه‌ای داریم، پروین دگر تو آه از آنه گرفته است که پشیری به نام اسحاق و بعد از تو برای به نام بطرب به نمسا حفظ کند. سارا جلو می‌آید و با تعجب می‌گوید: دیگر از ما گذشته است، من و تو برای چه سارا شدن خیلی پریم... ابراهیم که هنوز ساکت است، لب‌هایش کومک به خنده باز می‌شود. فرستگان رو به سارا می‌کند و می‌گوید: آه از قدرت خدا تعجب می‌کنی: رحمت و ولکت خدا و عبادان نمسا با ما فرستگان با داره که حضرت ابراهیم و همسرتی از خانه طراح می‌شوند.

چشم‌های سارا از شادی و امید روی می‌زند و کمک‌توقی بر گونه‌اش می‌چکد. حضرت ابراهیم به لشکر که بی‌لطف الهی به سجده می‌رود و سارا نیز در پشت سر همسرتی سجده‌ی بی‌شکر به جای می‌آورد.

شیوه‌ی داستان است. معمولاً دانش‌آموزان با داستان‌های قرآنی آشنا هستند، از این رو شما می‌توانید از آنان بخواهید که داستان را به صورت نمایش برای دوستان خود اجرا کنند و یا می‌توانید به شیوه‌ی جذاب و مناسب دیگری که تشخیص می‌دهید و در توان دارید، داستان را برای دانش‌آموزان تعریف کنید. به خاطر داشته باشید حتماً دانش‌آموزان یک بار داستان را از روی متن کتاب، در کلاس بخوانند.

در پایان این جلسه، یادآوری کنید که تمرین‌های انس با قرآن در خانه انجام شود.

جلسه‌ی سوم (انس با قرآن در خانه)

این جلسه مخصوص پرسش و ارزیابی دانش‌آموزان است. از آن‌جا که ممکن است فرصت ارزیابی از همه‌ی دانش‌آموزان فراهم نشود پیشنهاد می‌شود در هر جلسه‌ی پرسش، تعدادی از دانش‌آموزان ارزیابی شوند. سعی کنید در هر نیم سال، هر دانش‌آموز چند بار ارزیابی شود.

تمرین اول: از هر دانش‌آموز بخواهید یک یا دو سطر از آیات درس را با صدای بلند و حتی الامکان شبیه نوار بخواند و سایر دانش‌آموزان از روی کتاب خط ببرند. خواندن ترجمه‌ی آیات در کلاس ضرورت ندارد. خواندن ترجمه توسط دانش‌آموزان در خانه کفایت می‌کند.

تمرین دوم: هر سطر از عبارات قرآنی این تمرین، توسط چند دانش‌آموز خوانده می‌شود. توانایی این دانش‌آموزان را ارزیابی کرده و به آن‌ها نمره دهید. همان‌طور که قبلاً بیان شد صحیح خواندن آیات، کفایت می‌کند؛ اما خوب است به یکی از روش‌هایی که در درس دوم بیان شده است نحوه‌ی انجام اتصالات به وسیله‌ی فلش را بررسی کنید.

اتصالات در این آیات و ترجمه‌ی آن‌ها به شرح زیر است:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 حم * تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

حامیم * فرو فرستادن کتاب (قرآن) از سوی خدای با عزت و حکیم

مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا

خلق نکردیم آسمان‌ها و زمین و آنچه را که بین آن دو است

احقاف، ۳-۱

إِلَّا بِالْحَقِّ وَ أَجَلٍ مُّسَمًّى

مگر به حق و سرآمدی مشخص

تمرین سوم: این تمرین را نیز به شیوه‌ی مناسبی مورد ارزیابی قرار دهید. برای تنوع می‌توانید از یک دانش‌آموز بخواهید یک ترکیب را به حالت غیر وقف، و از دانش‌آموز دیگری بخواهید همان ترکیب را به حالت وقف بخواند.

حالت وقف و ترجمه‌ی ترکیب‌ها به شرح زیر است.

يُتْرَكَ سُدى: بیهوده رها می‌شود؟!؛

غُلَامًا زَكِيًّا: نوجوانی پاک

مَكَانًا سُوى: جای هموار

عَفْوَرًا رَحِيْمًا: آمرزنده‌ی مهربان

عَسَلٍ مُّصَفًّى: عسل خالص

تمرین چهارم: از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از آیات ۶۳ تا ۸۱ سوره‌ی هود را از روی دو صفحه‌ی پایانی این درس بخوانند. این تمرین را به میزانی که در کلاس وقت دارید انجام دهید و در صورت نیاز، برخی از توضیحات لازم درباره‌ی رسم الخط این آیات را مطابق آنچه که در درس اول کتاب دانش‌آموزان آمده است در حد ضرورت و به اختصار برای دانش‌آموزان بیان کنید. دانش‌آموزان موفق را تشویق کنید. توجه داشته باشید آن‌هایی که در خواندن آیات از روی این صفحه توفیق کافی ندارند، هیچ نمره‌ای از ارزش‌یابی مستمر یا پایانی آن‌ها کسر نمی‌شود.

